

POLITIKA ÉS TÁRSADALOM

JELENKORTÖRTÉNET ÚTJAI I. SZOROZATSZERKESZTŐ: Ö. KOVÁCS JÓZSEF

MISKOLC, 2006. 159 o.

A 2006. évi 50 éves évforduló kapcsán számos kiadvány látott napvilágot az 1945 utáni történelemről, az 1956-os forradalomról és körülményeiről. A fent nevezett munka ennek a terjedelmes körnek egy fontos részévé válhat. Nemcsak amiatt, hogy fiatal, feltörekvő és tehetséges szerzői gárda kutatásainak eredményeit foglalja össze, hanem azért is, mert olyan témákat boncolgatnak, melyek a jelenkorkutatáshoz fontos adalékokkal is szolgálhatnak. Emellett, mint a címből kiderül, tervezik a folytatást is. A kötet szerkesztői a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karán, történelem és kulturális antropológia szakon, a Jelenkortörténeti Műhely tagjai. Az öntevékeny csoportot hivatalosan 2004. február 25-én hozták létre történelem és antropológia szakos hallgatók, akik mostanra teológusokkal is kiegészültek. Céljuk a jelenkortörténet kutatása, ennek elősegítése, forrástárak létrehozása, illetve a jelenkortörténet mint diszciplína népszerűsítése műhelyviták, konferenciák révén. Utóbbi 2005. október 19-én valósult meg, 6 diák számára jelentett megjelenési lehetőséget. Ennek a gyümölcsét tartja a kezében a kötet olvasója. A kötetet a sorozatszerkesztő előszava és mintegy utószóként, a kötetben megjelentetett írások szerzőinek életrajza keretezi. Czecz Balázs tanulmánya a Fejér megyei katolikus egyház és a kommunista párt viszonyát vizsgálja az 1948-as évben. A szerző PhD hallgató a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának Irodalomtudományi Doktori Iskolájában, emellett a Fejér Megyei Levéltár történész-levéltárosa, több külföldi konferencián is részt vett már a kutatási eredményeivel. A kötetben megjelent munkája a doktori disszertációjának egy kisebb részét foglalja magában. A vonatkozó szakirodalom mellett bőséges levéltári és sajtóforrást használt fel. Célja, hogy a megadott esztendőben végigkövesse a két nagy társadalmi tényező konfliktusát, egymásra és a társadalomra gyakorolt befolyását. Munkája fontos adalékokkal szolgál a megye mikrotörténetének, helytörténetének, a katolikus egyház helyi történetének további vizsgálatához. A kötet második tanulmánya egy szerzőpáros érdeme: Feckó Ágnes 2006-ban végzett a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának kulturális antropológia szakán, jelenleg a Wesley János Lelkészképző Főiskola pedagógiai asszisztense. Az írás másik szerzője Pavlics Tamás, hittantanár, az Antall József Alapítvány munkatársa. Közös vállalkozásuk célja, hogy a „Várnak bennünket” című dokumentumfilm mellé, mintegy „a margójára”, bemutassák kutatómunkájuk folyamatait, megindokolják választott módszereiket, s emellett részletesen bemutassák a film történelmi háttérét. Kutatásuk egy sikeres pályázat eredménye, a film pedig Turcsányi Egon Albert és társai ügyének vádirata alapján mutatja be Központi Szemináriumuk kispapnövendékeinek sorsát az 1956-os forradalomban. A publikáció három nagyobb részre tagolódik, és ezeken belül több alfejezetben részletezik gondolataikat a szerzők. Az első nagyobb rész az antropológiai kutatás folyamatát mutatja be, témaválasztásuk aktualitásáról, s kifejtésének módszereiről írnak a szerzők. Képet kaphatunk a film mint történelmi eszköz létrejöttéről, megvalósulásáról és jelentőségéről, a kutatók filmkészítési módszereiről. A második nagyobb szakasz az 1956-os forradalommal foglalkozik, ezen belül is a forradalom történelmi, politikai háttéréről, a katolikus egyház történelmi szerepéről, majd közeledünk a film színteréhez, a Pázmány Péter Hittudományi Akadémia kispapjai kerülnek a középpontba. A harmadik fejezet a film elkészítését követi nyomon: a szereplők, a Turcsányi ügy ebben a részben kerül bővebb kifejtésre. A kötet harmadik publikációjának szerzője, Kunt Gergely, a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának történelem szakos hallgatója, tématerülete az 1945 utáni kultuszteremtési kísérletek és propaganda. Tanulmányában a történelemtankönyvek tartalmának változásait, az éppen uralmon lévő politikai hatalom és a történelemszemlélet kapcsolatát vizsgálta. Célja, hogy 100 év népiskolai illetve később általános iskolai történelem tankönyveiben megvizsgálja az éppen jelenlévő politikai hatalom múltához, történelemhez való viszonyát. Arra keres választ,

hogyan a hatalmon lévők mennyire ferdítik el érdekeiknek megfelelően az egyes híresebb nemzeti személyiségek politikai nézeteit, kiket húznak elő vagy dobnak vissza a feledés homályába. Az „alapanyag” választását is megindokolja a szerző, lévén a legalsóbb fokú oktatás tankönyveiben tudott a legkönnyebben, kontroll nélkül megnyilvánulni a politikai hatalom ereje. A szerző foglalkozik a Bach-korszak tankönyveinek 1848-ról alkotott képével, a dualizmus korának Szent István, Mátyás király, Dózsa György és Rákóczi alakjával, illetve az 1848-as forradalom és szabadságharc tankönyvi ábrázolásával. Majd a Horthy-korszak és végül az 1945 utáni tankönyvek kerülnek sorra. Így egy összképet kaphatunk arról, hogyan változott az egyes történelmi korszakokban, a különböző politikai hatalmak alatt nemzetünk nagy alakjainak és eseményeinek megítélése. A kötet negyedik írása társadalomtörténeti témát boncolgat. Írója, Miheller Hajnalka a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának kulturális antropológia és történelem szakos hallgatója. Munkája mikrotörténeti vetületű, az 1945 utáni kiskunhalasi egyesületi életet mutatja be. Munkájának célja, hogy megvizsgálja, miként változtak a kulturális, közösségi élet színterei Kiskunhalason a 20. század második felében. Fel kívánja tární a politikai kapcsolat milyenségét, aktivitását a társadalmi szerveződések között, továbbá vizsgálódása kiterjed az 1989-es egyesületi törvény társadalomra gyakorolt hatására is. A kötet ötödik és egyben végső tanulmánya Szűts István Gergely munkája. A szerző 2006-ban végzett a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának történelem és kulturális antropológia szakán. Az ő írása is mikrotörténeti adalékokkal szolgáló kutatás, Sátoraljaújhely második világháború utáni társadalmi és kulturális életét taglalja, belülről vizsgálva eme határmentivé vált település közösségének mindennapjait. A publikáció foglalkozik a helység gazdaság- és társadalomtörténetével, Trianon térségre gyakorolt hatásával. Ezután a kulturális antropológiai megközelítés dominál, az „Újhely-kultuszok” és a határmentiséghez kapcsolódó viták bemutatásával. Végül a közösségépítés, a hétköznapok kerülnek előtérbe. A kötetet egyaránt haszonnal fogják forgatni a jelenkortörténet kutatói, a történelem és kulturális antropológia szakos hallgatók, s mindazok, akik érdeklődnek a második világháború utáni Magyarország történelmi, társadalmi és kulturális változásai iránt.

Dózsa Viktória